

Divoký sad

Plody a jejich
zpracování

Povídat si budeme o tom

- čím to v r.2013 začalo
- co v sadu plodí
- proč miluji moruše
- co vyrábím z toho co nesním
- jestli Vám chutnalo
- proč budovat komunitu
- na co se zeptáte

A pokud zbude čas, tak ještě

- o zelenině a bylinkách
- o zahradní „architektuře“
- o tom co ještě v sadu plave, skáče, běhá a létá
- o ovcích a proč už je nepasu
- o začátcích na novém pozemku
- o stavbě slaměného domku
- o všem, co Vás zajímá

Představení

- poloha – 15km od centra Ostravy
- rozloha – 1ha
- nadmořská výška – 230m
- půda – těžká, jílovito-hlinitá
- orientace – jihozápadní svah
- ze tří stran chráněn proti větru

A photograph of a snowy landscape. In the foreground, a dark, wet road with visible tire tracks curves from the bottom left towards the center. The middle ground is a vast, flat field covered in a thick layer of white snow. In the background, a dense line of bare trees stands against a pale, overcast sky. The overall scene is quiet and wintry.

Začátek

- Leden 2013
- ...to není žádná zahrádka, ale políčko...“
- začínalo se „stavbami“ strategického významu

A photograph of a makeshift structure made of green fabric and wooden poles, used for drying hay. The structure is built on a grassy field with trees in the background. The fabric is draped over a wooden frame, creating a large, open-sided enclosure. The structure is tilted, and the fabric appears to be made of a heavy, woven material. The wooden poles are visible at the top and bottom edges of the structure. The background shows a dense line of green trees under a clear sky.

Kadibudka, nebo tak něco...

- ve verzi „kabrio“ tyto konstrukce sloužily jako sušáky sena

Branka na louku :-)

- lesnická oplocenka
- pocit bezpečí a soukromí
- ochrana mladé výsadby před divokou zvěří
- ochrana divoké zvěře před domácí zvěří

Ovčí 1+kk

- přístřešek pro ovce
- seník

Vyvýšené záhony verze 1.0

- starší dřevěné palety byly za odvoz, ale po pěti letech se rozpadly

Voda – základ života

- hygiena
- zalévání
- napájení zvířat

Multifunkční sídliště – 1.np

- Pro žáby, hady a čolky
- hrubá suť prosypaná pískem
- čím více škvír, tím lépe

A photograph of a garden area featuring a large pile of logs and branches. In the foreground, there are several thick logs stacked horizontally. A vertical log post stands prominently in the middle ground. To the right, a vertical wooden post is part of a fence or support structure, with a green plant growing up it. The background shows more logs, some stacked on wooden pallets, and a grassy area with trees and shrubs. A semi-transparent white box on the right side of the image contains the title and a list of uses for the logs.

Multifunkční sídliště – 2.np

- pro brouky
- staré dřevěné klády a větve

Multifunkční sídliště – 3.np

- zelená střecha pro bylinky
- zamulčovaná hlína, kameny a pařezy

Hospodářská budova – představební příprava

- léto 2013
- lisování tepelné izolace
- „stavební“ balíky se musí
slisovat mnohem více, než
běžné zemědělské

Stavební dozor na pravidelné inspekci

- léto 2014
- ...vše bez závad, za krajíc chleba schválí cokoliv :-)

Co v sadu plodí

- zatím keře a menší stromy s drobným netradičním ovocem
- plodit začínají brzy po vysazení
- nezabírají moc místa a mohu jich mít mnoho druhů
- jsou nízké a ovoce se snadno obírá i dětem
- dobře se množí – odkopky, hřížením
- přežijí i přesazení ve vyšším věku – na rozdíl od stromů

Zimolez kamčatský

- jarní „sprinter“
- bezkonkurenčně první jarní ovoce
- sběr raných odrůd začíná v polovině května
- Se sběrem nespěchat, počkat na plnou zralost
- ale pozor, ptáci většinou na plnou zralost nečekají :-)

Ostružiník ojíněný – černá malina

- plodí jednou - začátkem července
- výrazně aromatické plody
- pichlavé přes 3m dlouhé šlahouny v místě dotyku se zemí ihned koření = pokud se neudrží, vytváří neprostupné houští (plot)
- dobrý na zpracování - zraje najednou
- vynikající sirup

A close-up photograph of a raspberry branch. The branch is covered with numerous raspberries in various stages of ripeness, from pale yellow to deep red. Green leaves and small white flowers are also visible. The background is a soft, out-of-focus green.

Ostružiník maliník – malina

- odrůda Polka plodí dvakrát za sezónu
- na přímý konzum i zpracování – mražení, sirup, želé

A close-up photograph of a blackberry plant. The image shows several green, serrated leaves and clusters of berries. Some berries are dark purple-black, indicating they are ripe, while others are red, indicating they are unripe. The background is a soft, out-of-focus green.

Ostružiník – odrůda Loch Ness

- beztrný
- dlouhé šlahouny přes 3m
- na přímý konzum i zpracování –
mražení, sirup, želé

Angrešt srstka – Neguš

- málo pěstovaný – asi proto, že má menší plody
- je ale sladký a aromatický
- vzhledem k velkým trnům hraničí jeho sběr s „masochismem“ :-)
- přímý konzum, sirup, želé

Aronie - Nero a Viking

- plody jsou trpké = nevhodné pro přímý konzum
- jsou ale velmi zdravé
- sirup, želé

Muchovník – neprávem opomíjený stromokeř

- málo pěstovaný
- odrůdy Martin a Northline
- měkké pečičky
- na obrázku – muchovníková
plantáž (Kaunas, Litva)

A close-up photograph of a Minikiwi vine. The image shows several round, brownish-purple fruits hanging from a woody branch. The leaves are green with serrated edges, and there are prominent orange-colored tendrils. The background is slightly blurred, showing more of the plant and some foliage.

Minikiwi

- samosprašná (neznámá) odrůda
- plodí na dvouletém dřevě
- rychle rostoucí keř
- s oporou vytvoří hustý ovocný plot
- sklízet až pozdě na podzim
- na konzum i zpracování

Hlošina okoličnatá a mnohokvětá

- váže na kořenech vzdušný dusík = vhodná do nekvalitních půd
- květy velmi intenzivně voní
- malé bobulky sladkokyselé chuti (mnohokvětá velká jako rybíz)

Jeřabiník – jedlá odrůda „Granatina“

- v ovocné zahradě spíše folklór
- pro přímý konzum ne,
- ale není hořká jako ta divoká

Dřín obecný – velkoplodý „Vydubecký“

- stromokeř ozdobný časně na jaře žlutými květy, v létě sytě červenými plody a na podzim barevnými listy
- plody – takové „šišaté třešně“ – jsou kyselkové i v plné zralosti
- spíše než na přímý konzum se hodí na zpracování
- dřínový sirup a želé jsou ze všech mých nejlepší – subjektivně :-)
- v obsahu prospěšných látek hraje také 1.ligu

Rakytník řešetlákový – 1.liga vitaminu C

- nenáročný na půdu, váže na kořenech pomocí symbiotických hub vzdušný dusík
- mnoho nových odrůd
- malý kyselý plod s tvrdou peckou
- špatně se obírá
- ale zdraví velmi prospěšný – vysoký obsah vitaminu C

Růže šípková – extraliga vitamínů a minerálů

- velkoplodá odrůda Karpatia
- ozdobná květem i plodem
- velké dužnaté plody – výtěžnost 65%
- nelze odšťavnit
- kvůli zachování obsahovaných látek zpracovávám za studena a uchovávám v mražáku
- nebo nakládám do alkoholu
- v obsahu vitamínu C a živin nemá konkurenci

A close-up photograph of a single, large, yellow quince fruit hanging from a branch. The fruit is pear-shaped with a slightly flattened top and a small stem at the base. It has a smooth, yellow skin with some minor blemishes. The fruit is surrounded by several large, green, serrated leaves. The background is a soft, out-of-focus view of more foliage and a clear sky.

Kdoule – velkoplodá odrůda „Vranja“

- ozdobná květem i plodem
- na přímý konzum ne, ale
výborná na zpracování

Kdoulovec – velkoplodá odrůda „Cido“

- stejně jako kdoule – nádherně kvete a je ozdobný i plody...
- ...než je oberete :-)
- mám ho raději než kdouli, protože více plodí a má kulaté plody = lépe se zpracovává
- každý rok bohatě plodí – jedno z posledních ovocí
- výborný sirup a želé

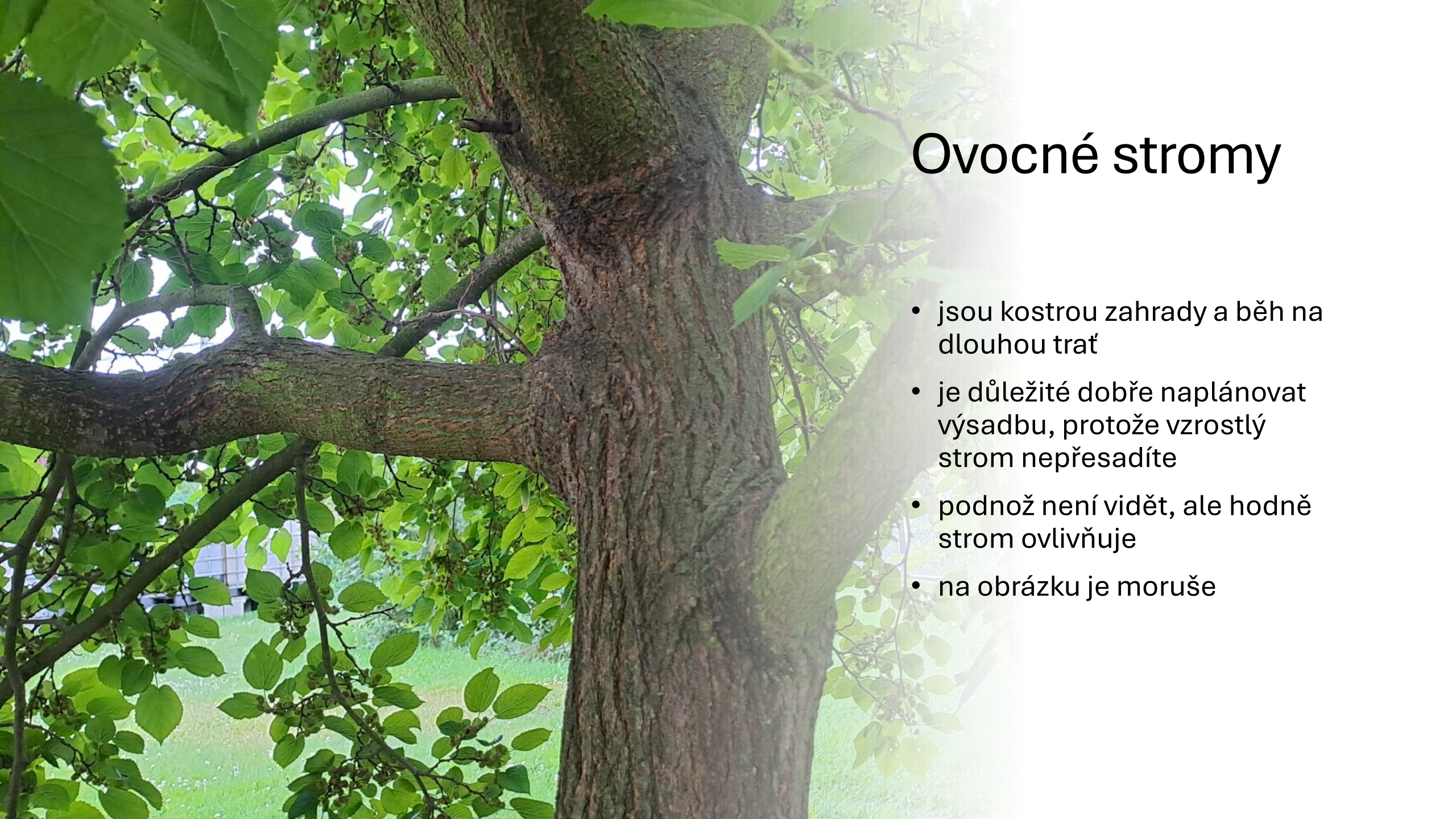
Nashi – asijská hruška odrůda Chojuro

- sladké a velmi šťavnaté plody
- výborná alternativa ke stále více nemocným „naším“ hruškám
- Skladování jen pár týdnů

Mišpule – velkoplodá

- poslední sbírané ovoce
- část plodů vydrží na stromě až do prosince
- pro konzumaci i zpracování musí tvrdé zelené plody tzv. zhniličkovatět = zhnědnout a změkhnout
- pak oloupat, propasírovat a zamrazit nebo zavařit
- nebo přímo ze stromu do pusy

Ovocné stromy

- jsou kostrou zahrady a běh na dlouhou trať
- je důležité dobře naplánovat výsadbu, protože vzrostlý strom nepřesadíte
- podnož není vidět, ale hodně strom ovlivňuje
- na obrázku je moruše

Moruše – moje „kultovní“ stromy

- kdysi hedvábí – dnes ovoce
- je zvláštní, že jsou tak málo známé a v zahradách je není vidět
- přitom z pohledu malopěstitele je to strom, který má výborný poměr práce/užitek
- kdybych si na zahrádku mohl vybrat jen jediný strom, byla by to moruše
- mají pozitivní vedlejší účinky :-)
- na obrázku černoplodá odrůda

Moruše – proč ji chtít?

- samoopylivá = stačí jeden strom
- mrazuvzdorná
- nenáročná na půdu
- dobře snáší sucho
- žádní škůdci a nemoci
- žádná „údržba“
- bohatá úroda KAŽDÝ rok!
- 5 týdnů postupně zraje
- sladké plody bez pečiček
- listy do salátu
- snadné a rozmanité zpracování
- zdravá a léčivá - cukrovka

Moruše - zajímavosti

- *Morus alba* – bílé i černé plody
- poslední raší – první shazuje listí
- 2 tvary listů – heterofylie
- Litva – i tam rostou
- bourec morušový – domácí zvíře
- diabetici – plody i listy obsahují látky regulující hladinu cukru v krvi
- na obrázku odrůda s růžovými plody

Moruše – hedvábnictví v ČSSR

*Chov bource
morušového*

- ještě v 50. letech minulého století propagované odvětví
- produkce v desítkách tun zámotků ročně
- na obrázku odborná publikace z roku 1949

Bourec na konec

- v r.2015 jsem odchoval 2 generace motýlů bource morušového
- ...ze zvědavosti a pro radost dětí :-)
- dekorace a umění - na prestižním veletrhu nábytku v Německu vystavovali lustr ze zámotků bource

Souboj se Servácem

- 13.5.2025
- i tak může vypadat práce v sadu

Zpracování ovocné úrody

- rozmanitá úroda = rozmanité kombinace
- sirupy
- želé
- džemy
- kompoty
- ovocné maceráty
- mražení
- sušení

Odšťavňovací hrnec

- nejčastější pomocník
- objem 7,5l ovoce
- vhodný i pro indukci
- odšťavnění pomocí páry
- neřešíte jádérka ani pecky

Ovocné sirupy

- odšťavnění v parním odšťavňovači
- výtěžnost 3-4l šťávy z 10l ovoce
- cukr v poměrech 1:1 až 1:4
- 0,5g k. sorbové na 1l šťávy (hlavně ostružina)
- dobře zamíchat a nechat přes noc
- ráno za studena nalahvovat

Želé

- 1. den odšťavnit a nechat odkapat výlisky
- 2. den šťávu přivést k varu
- přidat pektin a 5 minut vařit
- přidat cukr dle chuti a rozpustit
- nalahvovat
- do zavařovacího hrnce na 20 minut při teplotě 85°C
- hodně pracné, ale dobré :-)

Džemy

- nejsou tak jemné jako želé
- méně pracné a s vlákninou
- ovoce bez pečiček (zimolez, moruše)
- rozmixovat
- přidat pektin a cukr
- zavařit

Kompoty

- dýňový kompot 100x jinak
- místo klasického ananasu dochucují vlastními sirupy
- velká výhoda – mohu vyrábět postupně kdykoliv v zimě
- odrůda Sweet Meat Oregon Homestead
- vydrží do jara i déle
- skladovat v obývacím pokoji :-)

Ovocné maceráty

- uchová většinu prospěšných látek
- základem je u mne vodka 42%
- zalít jakékoliv ovoce
- možnost dalšího dochucení
- občas protřepat a nechat macerovat (u mne 1 rok)
- nevýhoda užívání – jste stále pod parou :-)

Mražení

- rychlé a nejméně pracné
- výborné pro uchování živin včetně vitamínu C
- problémem bývá kapacita mražáku :-)

The image shows three horizontal trays of a food dehydrator. The top tray contains several pieces of thin, golden-brown, irregularly shaped dried food, possibly fruit or vegetable slices, resting on a metal mesh screen. The middle tray is filled with a large quantity of finely shredded, golden-brown material, likely dried fruit or vegetables, with small, light-colored, chunky pieces (possibly nuts or seeds) scattered throughout. The bottom tray shows a large, flat, rectangular piece of food, possibly a slice of meat or a large vegetable slice, covered in a thick, dark red, chunky sauce or jam. The background is a plain, light-colored surface.

Sušení 1

- v sušičce pokud možno do 45°C
- plody nakrájet, podrtit, nebo rozmixovat

Sušení 2

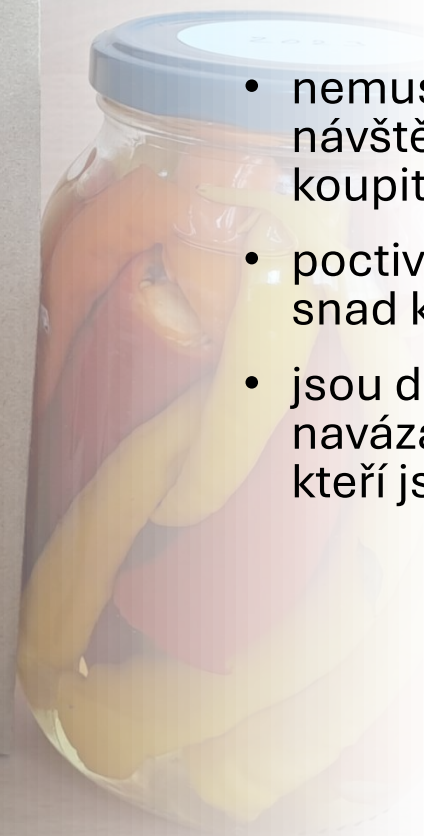
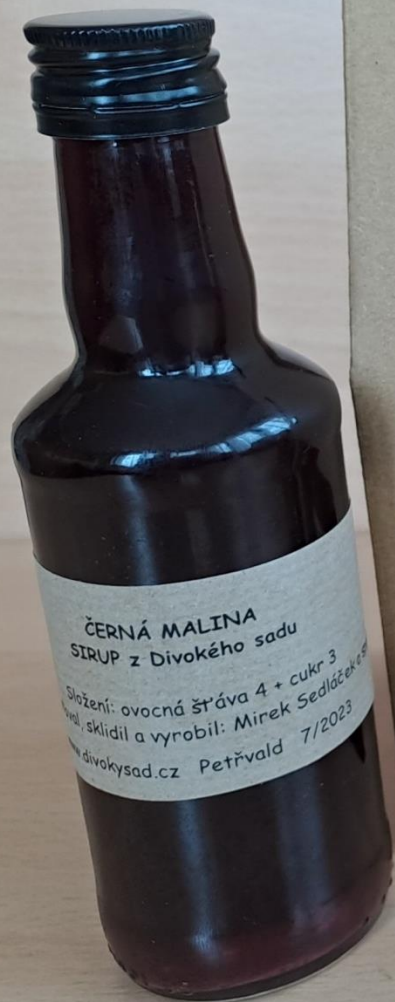
- taky řešení
- funguje i jako narozeninová, nebo vánoční výzdoba

Obsahované látky – srovnání (mg/kg)

	mg/den	citron	jablko	dřín	moruše	rakytník	šípek
• vápník	1000	400	90	460	360	420	1800
• železo	14	3	7	32	16	32	180
• hořčík	300	112	58	200	150	200	550
• fosfor	800	139	100	250	480	90	540
• draslík	2000	1800	1240	2900	2600	1330	3200
• vitamin C	110	443	48	700	190	1534	3500
- Po 30 dnech zamrazení zůstalo 93% vit.C, po 6 měsících 75%
- zdroj: Prof.Ing Karel Kopec DrSc (1998), DACH (2019), VŠÚO Holovousy 2023, Miroslav Sedláček 2023

Originální dárky

- nemusíte před každou návštěvou řešit kde a jaký dárek koupit
- poctivé ovocné výrobky potěší snad každého – děti i prarodiče
- jsou dobrým startem pro navázání komunikace s lidmi, kteří jsou na stejné vlně...

Proč budovat komunity kolem zahrad?

- podporují výměnu zkušeností, produktů a služeb na místní úrovni
- rozvíjí schopnosti komunikovat s „živými“ lidmi
- učí rozpoznávat, kdy je dobré dávat a kdy je možné brát – to platí o přírodě i sousedovi
- učí vytvářet přidanou hodnotu
- fungující komunita je přínosem nejen pro její členy, ale i pro své okolí – především pro děti

Děkuji za pozornost
a někdy zase

NA SHLEDANOU

- Mirek Sedláček
- muj@divokysad.cz
- www.divokysad.cz